

בנאות דשא

פרשת וישלח תשפ"א - גליון ל"ב

דולה ומשקה מתורת רבוה"ק מפרשיסהא קאצק וגור זי"ע במשנת רבינו ראש הישיבה שליט"א

העצה לא להסתנוור מריבוי עוה"ז

והתועלת, מתוך זכירת המטרה והתכלית שבאנו להאי עלמא.

וטמון ברמ"ז גס בלשון רש"י על הפסוק (בשלח יד, כג) 'כל סוס פרעה רכבו ופרשיו' - 'וכי סוס אחד היה, אלא מגיד שאין כולם חשובין לפני המקום אלא כסוס אחד, וצ"ב וכי סוס אחד חשיבות יש בו לפני המקום, והרי הכל כאין וכאפס לפניו, ומאידיך מהי הרבותא בזה ומאי קמ"ל' (ע"י שפתי צדיק בשלה אות מב), אלא לאלפנו בינה שכאשר זוכרים שחיים כאן בעולם הזה 'לפני המקום', אז כל הסוסים אינם אלא כסוס אחד, להשתמש בהם עבור הצורך בלבד. ולא יסתנוור מריבוי הסוסים וגבורתם, כי לא בשוקי האיש ירצה ולא בגבורת הסוס יחפץ, אלא רוצה ה' את יראיו המיחילים לחסדו.

...

איתא בגמרא (שבת קיח): 'אמר רבי יוסי מימי לא קריתי לאשתי אשתי ולשורי שורי, אלא לאשתי ביתי [רש"י - שהיא עיקר של בית], ולשורי שדי [שהוא עיקר של שדה, דכתיב יורב תבואות בכח שורי' (משלי יד, ד)], כי שם דבר מרמז על מהותו, ולא היתה אצלו חשיבות לשור בפני עצמו כקנין נכס, אלא למטרתו של השור שהיא עבודת השדה.

וזהו 'מעולם לא קריתי לאשתי אשתי, אלא לאשתי ביתי', לזכור שהמטרה והתכלית שהיהדי נושא אשה אינו עבור להנעים את חייו בעולם הזה ומהו תאוות הגוף, אלא כדי להקים בית שהוא מעון לשכינה בקדושה ובטהרה. גם נרמז 'לאשתי ביתי' על 'קורות ביתו של אדם שמעידים בו' (תענית יא.), שזכור שהכל גלוי וידוע לפניו, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, ער וייסט אלעס און ער זעהט אלעס, וצריכים לעשות הכל בקדושה. ושניהם אחד, שעל ידי שיוודע שקורות הבית מעידין עליו, וזוכרים זאת בידעיה ברורה בעומק הלב, הרי זה מסייע בעדו שלא ימשך אחרי הגשמיות והארציות, ושלא להסיח דעת מהמטרה והתכלית למצוא מקום לה' משכנות לאביר יעקב.

(דרשת מוצש"ק פרי וישלח תשע"ה בשבע ברכות)

'כה אמר עבדך יעקב וגו', ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה' (לב, ה-ו), ובמדרש (ב"ר עה, ו) נאמרו כמה פירושים אמאי נאמר שור וחמור וכו' בלשון יחיד [דאין פירושו שור אחד או חמור אחד, דהא שלח לו דורון גדול (ע"י ר"א מרח"י וגו"א)], ע"ש, ורש"י פירש 'דרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור, אדם אומר לחבירו בלילה קרא התרנגול, ואינו אומר קראו התרנגולים'.

ויש להבין הרי אין הגידון דומה לראיה, דהתינח 'קרא התרנגול' המדובר הוא על הפעולה שהתעורר מקריאת התרנגול, ומאי שנא אחד ומאי שנא מאה, אבל כשבאים לפרט נכסים של אדם אין טעם לקרוא לשוורים הרבה שור אחד. ואין לומר שאמר כן כדי להסתיר מעשו רוב עשרו, כי הרי יעקב אבינו שלח אליו מנחה, וראה שיש לו שוורים הרבה.

וע"ד העבודה י"ל, שטמון בזה מהי ההסתכלות על קניני עולם הזה, שהרי עשו אמר 'יש לי רב' - כי אינו מסתפק במה שיש לו, אלא רוצה עוד ועוד, אבל יעקב אבינו ע"ה הסתפק במה שיש לו ואמר 'יש לי כל', כי אין בכל קניני העולם שום מטרה ותכלית בעצמם, שיהא צנין לאגור לאסוף ולאצור עוד ועוד, ואין צריכים להם רק כאשר הם נדרשים לפעולה מסוימת הנעשית בהם, ולכן די לו במה שצריך. וכמו שבקריאת התרנגול, אין רבותא בהרבה תרנגולים, שהרי למטרת קריאת התרנגול די בתרנגול אחד, כמו כן גם כשמנה יעקב אבינו את נכסיו, אין לו רבותא בריבוי קניני עוה"ז, וכל השוורים שהיו לו לא היו בעיניו אלא כשור אחד, שהרי לעבודת השדה די באחד, ולאכילה אפילו לא נצרך שור שלם, אלא שאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה.

וזה המכוון בלשון רש"י 'דרך ארץ' לומר וכו', שאין הכוונה על דרכי נימוסין בעלמא, אלא יעקב אבינו ע"ה הורה לנו בזה דרך החיים איך להתניחם אל הארציות, וכיצד נוכל להתמודד עם הגשמיות בלא להימשך אחריה, העצה הוא להרגיל את עצמו לומר על שוורים הרבה שורי' שיהא מבטו על ריבוי הנכסים וכל העושר, רק עבור הצורך

א. ועוד, ב'קרא התרנגול' בדרך כלל תרנגול אחד מתחיל לקרוא, ואחריו ממשיכים השאר [ומש"כ רש"י (שבת סו: ד"ה שקרא) 'שקרא ערבית - איחר יותר משאר חביריו' ע"ש, הכוונה שם שאיחר ביותר], ושפיר אומרים קרא התרנגול בלשון יחיד, אף אם היה לו בחצר כמה תרנגולים, משא"כ בפירות נכסיו לא שייך זה. והלא דבר זה שנימא דשוורים הרבה נקרא שור, יכול להיות גם נפקותא לדינא, כגון בדיני ערכין דכתיב (ויקרא כ, ח) 'והעריך אותו הכהן על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן', ואם הכהן ישאל את הגורד מה הם נכסיו ויפרט שור, ולאחר מכן יתברר שיש לו שוורים הרבה, וכי יוכל להצדיק את דבריו ע"פ דברי רש"י הנ"ל, ופשוט דבוודאי לא נקבל הצטדקותו בזה, כי כשמדבר על נכסיו אינו נכון לומר שור כשיש בעדרו שוורים הרבה.

חסדים במקום יסורים

קטנתי מכל החסדים (לב, יא). שמעתי מכבוד מו"ז ז"ל בשם הרב הק' מלובלין ז"ל שגם מה שקטן בעיניו הוא מהחסדים של הש"י כו'. ונראה להוסיף ביאור, כי יש לכל איש ישראל להשיג הכנעה וקטנות, ע"י חסדי השי"ת שעושה עם האדם לפניו משרות הדין, לכן צריך האדם להשיג בושה ולהכניע לפניו ית'. וז"ש קטנתי מכל החסדים - שמכל החסד וטוב שעשה עמו השיג קטנות, עד שלא נשתנה כלל מעת שהיה הולך לחרן עד חזרתו, כדכתיב (שם) במקלי עברתי כו'. ואין זה דבר קטן, שיזכור האדם עד עשרים שנה מה שהיה לו. וזה מצות זכירת יציאת מצרים, שיזכור האדם כי השי"ת הוציאנו מכל הסתר ועצת היצר הרע. והאמת, כי תכלית חסדי השי"ת הוא, כשמשיג האדם הכנעה וקטנות ע"י החסדים, זה אותו ומופת שמקבל החסדים אליו, והבן.

(שפת אמת תרל"ד)

הרבי מלובלין זי"ע כתב: תקנה טובה לצדיק וגדול, שמכיר רוממות קל, ויודע האיק צריך וראוי לעשות רצון יוצרו, ומשיג חסדי קל עליו, ויודע שלא פרע אחת מני אלף ורובה, ממילא הוא נכנע מלפניו והוא כאין. וזה יש לפרש 'קטנתי מכל החסדים והאמת', פירוש, אפשר לי להיות קטן ושפל בעיני מכל החסדים, וכו', על כן אני מתפלל הצילני נא כו' (לב, יב), כי אני צריך לשום צער רח"ל.

(זכרון זאת בפרשתו ד"ה קטנות)

כל דרכי האבות היו הכל רק עצות בעבור בני, איך למצוא עבודת ה', כמ"ש במדרש (ב"ר סה, ט) אברהם חידש זקנה יסורים, פירוש, זקנה הוא כבוד כמ"ש (משלי כ, סט) 'הדר זקנים שיבה', והוא שענין הכבוד והחסד שהקב"ה עושה עם האדם, ונותן לו חכמה ודעת, שזקן תבואתו בכח שורי' (קדושי לב), ע"י אלה הטובות יתבייש אדם מעצמו וישוב לפני הבורא, והוא דרך האהבה. ויצחק הוא בחינת הגבורה, ואם שבאמת אין זוכין לתורה רק ע"י יסורים כמאמר הגמרא (ברכות ה.), אעפ"כ דרך אברהם קודם והוא טוב לאדם, כמאמר חז"ל (ברכות ז.) 'אשר מרדות אחת בלבד של אדם כו', ע"י הבושה מרוב הטובה שהקב"ה משפיע לו, ולא יצטרך ליסורים, כנ"ל.

(שפת אמת תולדות תרל"ז)

שמעתי ממורי פירוש הפסוק (תהלים צד, א) 'קל נקמות ה' קל נקמות הופיע', ע"פ משל לאיש כפר אחד שמרד במלך, שהכה ורגם איקונין של מלך או כיוצא בזה, ומיד עשה המלך אותו לראש והעלהו ממדרגה למדרגה עד שנעשה משנה למלך, וכל מה שהטיב המלך עמו יותר והביאו ליותר מדרגה, וראה יותר כבוד המלך ומשרתיו והנהגותיו, היה יותר צער לזה שהיה בן כפר, בזכור שמרד נגד המלך הגדול הרחמן הזה, ומה שהיה ראוי לעונש הוא מטיב עמו יותר, והמלך עשה בכוונה מכוונת, שאם היה ממיתו היה צער לפי שעה ותו לא, מה שאין כן בדרך הנ"ל מצטער כל ימיו ומוסיף תמיד, כשעלה ליותר גדולה מוסיף יותר צער על צערו, איך מלאו לבו למרוד עיני כבודו. וז"ש קל נקמות ה', ר"ל נקמות השי"ת הוא על ידי מרת הרחמים, שלא כמלך בשר ודם, והוא כי קל נקמות הופיע, ר"ל שהנקמה הוא במה שהופיע לו מגדולתו, ובראותו גדולת המלך, ובזכורו שמרד נגד מלך זה, אין לך צער גדול מזה ודפח"ח.

וזה יוה"ה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה וגו' אשר נתתי לפניך והשבת אל לבבך' (נצבים ל, א), ור"ל האדם שחטא ומרד עיני כבודו יתברך המלך הגדול והנורא רב ושלטן עקרא ושרשא דכל עלמין, והיה ראוי לעונשים קשים ומרים, והש"י משפיע לו הברכה, אין צריך יותר קללה מזה שיוודע שמרד בו, והש"י ברחמיו משפיע לו כל טוב, בודאי ראוי שיתמרמר כל ימיו בבכיה וצער על כל מעשיו שמרד בו, וע"ד הנ"ל, ואז בראות המלך צערו זה שהוא יותר אצלו, מתכפר לו. (תולדות יעקב יוסף פר' בא אות א)

ויש יוה"ה כי דברי הרבינו יונה (נצבים י"א אות ג) 'קל העון כפי אשר תכבד האנחה עליו, כי היגון יבא מאת טוהר הנשמה העליונה, ונרצה בזה יותר מאשר תרצה ברוב יסורי הגוף ומכאוביו'.

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' חיים יצחק שוירץ
ב"ר יעקב מרדכי ז"ל
נלב"ע י"ח כסלו תשע"ג
הוצנח ע"י ידידיו

הרה"ח ר' הערשי רזנצטל שליט"א - לונדון

לעילוי נשמת הרבני הנגיד הנכבד
הרה"ג החסיד רבי אברהם נח הלוי קליין ז"ל
ב"ר אפרים חיים הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ג כסלו תשע"ג
נדבט בנו ידידיו
הרה"ח ר' מרדכי יהודה הלוי קליין שליט"א

נדבט ידידיו הרה"ח ר' יעקב ברוך מנדלסון שליט"א
לעילוי נשמת אמו האשה החשובה
מרת מלכה ע"ה בת הרה"ח ר' גדליהו זיסע ז"ל
נלב"ע בשבט ט"ז כסלו תשנ"ז
ולעילוי נשמת חותנתו האשה החשובה
מרת חנה פערעלמאן ע"ה ב"ר יצחק כהנא ז"ל
נלב"ע בשבט ט"ז כסלו תשע"ח

אור העולם והשכות העולם

הוא הרשימה שהניח הקב"ה מהאור אין סוף שקדם לעולם, און צו דעם דארף מען שטרייבען - לזה צריכים לשאוף, מילעבט נישט אויף צו לעבען - אין חיים כאן עבור להעביר את החיים, אלא תפקיד ומטרת החיים הוא שבכל מקום ובכל זמן ובכל נפש, בכל יום ויום, צריך האדם לפעול דבר מה עבור הבורא ית"ש.

איתא בגמרא (כתובות קז.) 'כי הוּוּ קיימי רבנן ממתיבתא דרב הונא ונפצי גלימיהו הוּוּ סליק אבאקא וכסי ליה ליומא', ומפרש **המהרש"א** בדגדים - גלימא המכוון למדות טובות של האדם, וכדכתיב (קהלת ט, ח) 'בכל עת יהיו בגדיך לבנים', ותלמידי רב הונא, אחר שקמו מלימודם מרבם רב הונא לא עסקו בחיי שעה, רק עסקו במדות הטובות, דבעת קומם מן הספר קיימו למעשה מה שלמדו - תיקון המדות, ואבק מדותיהם הטובות מכסים ליה ליומא, דהיינו את כח

העובדי כוכבים כמ"ש (סוכה כט.) חמה לוקה סימן רע לעובדי כוכבים שמונין לחמה, וישראל מונין ללבנה ונמשלו ללבנה (שם וסנהדרין מב.). כי תלמידי רב הונא, סלקו את החושך, ומה שאמרו כסי ליה ליומא - היינו מה שאצל הגויים נקרא אור, ובאמת אינו אלא חושך, כי כל מעשי הגויים הם חושך, וכמו שבדורנו אנו העולם הוא חושך ולא מואר, וכמו שאמר **הרבי ר' ברוך ממעזיבו זי"ע** וועלט וועלט וויא פינסטער ביסטו פאר איינער וואס ליגט אין דיר, העולם שקוע ושורי בחשיכה, וזהו דאמרינן בראש פסחים באתריה דרב הונא קרוי ללילה גנהי, שתלמידי רב הונא האירו את העולם, בידעם שכל העולם אינו אלא רשימה מהאור אין סוף ב"ה.

חכמת העולם והתקדמות העולם - הוא החכמה של משלי וקהלת, שהרי עיקר העולם הוא הרשימה שהניח הקב"ה מהאור אין סוף שקדם לעולם, און צו דעם דארף מען שטרייבען

והר"ק מקאצק זי"ע אמר לרבי הירש טומשובער ז"ל שהפירוש בדברי הגמרא הוא, שחשכו עניניהם מראות איזה אבק ולכלוך עלול להתחבר ולהסתתר מאחורי גלימיהו, אפילו אחר שיושבים במתיבתא דרב הונא, אם לא מנערים אותה, בודקים אותה, מנקים אותה ומטהרים אותה בעת הלימוד, ואין מקיימים למעשה מה שלומדים. ושניהם אמת, במתיבתא דרב הונא, היו תלמידי חכמים אמיתיים והגונים, ולהם נאה ונכון פירוש המהרש"א, **וכשאנו לומדים את הגמרא צריכים לדעת מה שפרשו בטאמשוב, לדעת איזה לכלוך יכול להיות טמון מתחת השמונה בגדים, אם אין עובדים על המדות.**

(מתוך טיטוה של ס"ג ויצא תשפ"א)

שאנני אחד על מה שאמרנו (ס"ג לך סוף מאמר א) ששלמה המלך ע"ה ראה את כל העולם לעומקו ולרחבו, וראה כל ההתפתחות שיש בדוריו, שהיה חכם מכל האדם - כפשוטו - בכל הדורות, וסיים את ספר קהלת באמרו 'את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם'. ושאל דאם אכן כן הוא, שידע כל ההמצאות והתקדמות הטכנולוגיה, אמאי חיפש את השמיר לחתוך אבני המקדש, הרי היה יכול להמציא ולהשתמש עם קרן לייזר, ועם זה לחתוך את האבנים ללא מתכת. אמנם התשובה הוא, שלמה המלך ע"ה אכן ידע כל החכמות הללו, והיה בידו לעשות כל מה שיש בימינו אנו, אבל לא חיפש לעשות וללמד חכמות אלו, שלמה המלך בחכמתו לימד לנו משלי וקהלת, ויותר מהנה, ער האט בכלל נישט געוואלט גיין אויף די אנדערע וועג, וואס ווייניגער מאיז אין די וועלט איז בעסער, וכמו שאמר **הר"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבו זי"ע** וועלט וועלט וויא לעכטיג ביסטו פאר איינער וואס איז דערהויבען פון דיר, בעניניו הגשמיות נראה, שבכל ההתפתחות בעניני עולם הזה, העולם מתקדם והולך, אבל האמת הוא שהעולם נסוג והולך לאחור, שהרי העולם היה נקי יותר בלא כל ההתקדמות של חשמל, טכנולוגיה וכדו'. ואמנם אנו חיים בדורנו אנו, וצריכים להתנהג כמנהגו של עולם, עם מה שהקב"ה נתן לנו בדור שלנו, אבל **רצון ושאיפת האדם להתקדם ולהתפתח, צריך להיות לפתח את הרוח והנפש, ולא את העולם, בעסער מאכען די מענטש און נישט די וועלט.**

כולנו אחוזי התפעלות מההמצאה החדשה, החיסון לגיף הקורונה, אבל עלינו להתבונן למה לא עשה הקב"ה מראש את החיסון, אין זה אלא כדי שייבקשו רחמים, וכדאיתא בגמרא (ברכות י.) חזקיה גזו ספר רפאות והדור לו, ופירש רש"י 'כדי שייבקשו רחמים', כי אם היה לנו כל הרפאות היו שוכחים את הקב"ה, וגזו את ספר הרפאות כדי אז א תפלה פון א יוד זאל זיין א תפלה כראוי, וכולי האי ואולי. ואין אנו מבינים את המוטל עלינו, ועסוקים רק בלחפש רפאות וחיסונים במקום לזכור את הרבנו של עולם, אם כי בוודאי צריכים לעשות השתדלות ולחפש רפאות, אבל אין לנו לשכוח את העיקר, וייל נישט דאס איז דער וועלט - אין זה העולם, חכמת העולם והתקדמות העולם - הוא החכמה של משלי וקהלת, שהרי עיקר העולם

מילי דאורייתא - עניני הנוכה

מתקנו. הרי דאין מצוה דוקא להדליק), וא"כ אף אם לא הדליק אי משום ניסא אי משום דלא היה שמן, עצם הטבת הנרות וסידור הפתילה בשמן וסילוק הפסולת מקוויים המצויים?

ב. ובנוסף, מדוע בטיפה אחת (שהגיעה מתמצית הכלי, וכבגמי בבא מציעא פרק ג' על השיעור שיכול להוריד לקונה הרי דיש בליעה בשמן) סגי, הרי ממנ"פ באם יש חובת הדלקה מדוע לא צריך את כל השיעור, של חצי לוג ששיערו ללילי טבת הארוכים?

ג. ובכלל, חשבתי האם אפשר לתרץ ביתר פשיטות מדינא דחשש אין קורין לאור הנר שמא יטה, היינו שקירבי השמן לפתילה ולהלהב, וחייב משום מבעיר, אי גם כאן יכל להטות המנורה (ומה עוד דאי) שהקנים היו ניתנים להטיה) ולקיים הדלקה (וכזה גם תתורץ השאלה שנשאלה שמן נגלו, הרי לא מצאו אף אחד).

והשיב רבינו שליט"א:

א. והאריכו בזה האחרונים, ע"י אמבואה דספרי ר"פ בהעלותך, ומקראי קודש להרצפ"פ חנוכה ס"ז ו' וט' ובהערות שם.

ב. [משי"כ מגמי ב"מ] עירבת שני נושאים, בליעה היא ענין לחוד, וכדומה שעליה דן בחי' מהרצ"א שבת כ"א:, והנשאר בשולו ובדפנות הכלי, אינו בלוע, וע"י מיצוי יכולין לאוספו, ע"י ביצה כ"ט ובב"ב פ"ז, (ויש כמה נפ"מ בין דבר בלוע לדבר בעין). רק א"א למצות על אתר, וזה אורך משך זמן, ועל זה דובר בדרשה.

[משה"ק ממנ"פ באם יש חובת הדלקה מדוע לא צריך את כל השיעור של חצי לוג] הרי אין שיעור קבוע לכל הלילות, וא"כ אינו ככל השיעורים שקבעה תורה (רביעית ההין ושלישית ההין וכו'), רק שיספיק וידלק כל הלילה, ועל זה מועיל הנס, כי צריך רק להתנצאח ולא שיעור מסויים, ובכ"ז פעולת הדלקה צריך, וסגי בטיפה.

ג. כדמזמנה שבטלטול גרידא לא חשיב מבעיר אלא אם כן מתגלגלת האש, וזהו חשש שמא יטה לתקנה ולהגדילה, וכן החשש בכל נר דלוק לטלטלו, אבל כשהשלהבת עולה מאליה ומתוקנת אין שייך הבערה בהטיה, אלא אם יקטין השלהבת ע"י הטיה לכיוון הנגדי ואז יטה חזרה לאמצע, ובככה"ג יש חשש שִׁכְכָה ויש איסור בדבר בכיבוי מנורה. ידידך הדו"ש באהבת אמת, שאול

ימים רצופים, מקיימים מצות הדלקה בהוספת טיפת שמן, **דבאמרי בינה** (הלי וי"ט ס"ז ט' ד"ה והנה) מסתפק אם המוסיף על הנר עובר משום מבעיר, אף בהיה בו שמן לכולא יומא, ועל אף שאין כאן הוספת הבערה ביום השבת, מ"מ משום דבלח יש בילה, נמצא שהנר דולק גם ממה שהוסיף, או דרך אם בלא מה שהוסיף היה נכבה, אזי המוסיף עובר משום מבעיר [וע"י אבני נזר או"ח ס"י מח אות יז] ולהעיר מ"ש בס"י רלח], וע"י ביאור הלכה ס"י רבב סעיף ה' ד"ה להשמעת קול (במוסגר ואם יש וכו'). וכבר כתבנו להביא דאיה מגירסת רש"י בכת"י (ביצה שם) שכתב להדיא 'שאינולי השמן נִשְׁשֵׁם היה כבה, נמצא בשומו השמן כאילו הדליקו' (ע"י ס' לאוקמי גירסא ביצה שם), ואם כן בין בדברי התנחומא ובין בדברי הזית רענן, שהנר היה דולק כל זמן מצותו גם בלי ההוספה, לכאורה לא נקרא הדלקה במוסיף על הנר.

וי"ל דכאן שאני, כיון שהיה דולק רק ע"פ נס, וכשדנים על הוספת השמן בטבע ביחס למה שלא היה נכבה ע"פ נס, בוודאי נקרא הוספת השמן ע"פ טבע שמקיים מצות הדלקה, ואף יהיה חייב בככה"ג משום מבעיר בשבת. וביותר עומק י"ל, שכל הנס אינו אלא משום שיש מצות הדלקה המנורה, ובלא הוספת טיפה זו שבה מקיימים מצות הדלקה, לא היה נתהוה הנס כלל וכלל, ורק ע"י הוספת הטיפה יש סיבה וטעם שהשמן ימשיך לדלוך ע"פ נס, ובככה"ג בוודאי ליכא למימר דבלא ההוספה הוי דולק (העירונים דלפי זה מדוקדק להפליא לשון הפייט 'ומנורת קנקנים נעשה נס לשושנים', דהנורת בקנקן - היינו הטיפה שהוסיפו ממיצוי הפך, היה הגורם לנס, וכנ"ל).

(ליל שבת חנוכה תשע"ה)

בה"י, ליל ז' דחנוכה ה'תשע"ה.

לכבוד מו"ר ראש הישיבה שליט"א.

ברצוני לדון לפניו בקרקע על דברים ששמענו בליל ש"כ העבר, אודות קושיית הגר"ח לא"א ז"ל על מצוות הדלקה בכל יום, ותירוצו משבת על מוסיף טיפה דחייב משום מבעיר.

א. ראשית, בעצם הקושיא, הרי איתא דההטבה היא המצווה ולא ההדלקה (ומדומני שראיתי כן השנה בתוך הדברים בשמוען מאדמו"ר ז"ל הפני מנחם דהטבה היא המצווה, וכמו"כ במנח"מ במצוות ההטבה דנר שלא ככה

הוספת שמן לנר הדולק כבר

השפת אמת (שבת כא: ד"ה בגמי ולא היה בו) מביא לתרץ קושיית **הבית יוסף** מה היה הנס ביום הראשון, משי"כ **בזית רענן** [לבעל המגן אברהם] על הילקוט (פר' בהעלותך) שהנרות דלקו ח' ימים שלמים יומם ולילה, ונמצא דגם ביום הראשון היה נס שדלק כל היום [וע"ש בשפ"א ובהגהות זקני הגר"מ בירדמן זצ"ל, ובשפ"א מנחות פח: מה היה הצורך בנס שידלק כל הימים, דאי לא הוה צורך בנס לקיום מצות הדלקה, אין בזה לתרץ קו' הבית יוסף].

ולפי דבריו יש לעיין איך קיימו מצות הדלקה כל לילה, ולכאורה צריך לומר כמו שאמר **האמרי אמת זי"ע להגר"ח מבריסק זצ"ל** ששאלו על מה שאמרו בתנחומא (תצה א) שהנרות במנורה היו דולקים כל ימות השנה ברציפות, הרי יש מצוה להדליק את המנורה, ואמר האמרי אמת זי"ע שהיו מוסיפים כל לילה טיפת שמן, ויוצאים בזי יד מצות הדלקת המנורה, ע"פ מה שאמר בגמרא (ביצה כב.) 'הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר', וכן בשמונת ימי חנוכה עשו כן.

אמנם צ"ב מהיכן היה להם טיפת שמן כדי להוסיף, שהרי בימים ההם לא היה להם שמן טהור מלבד הפך שמצאו. ובפשיטות י"ל דמכיון שקשה להוציא כל השמן מהפך מחמת מה שנדבק ונבלע בדפנות (ע"י ב"מ מ.), בעל כרחך נשאר עוד שמן בפך גם לאחר שהוריקו למנורה, וממיצוי הפך אח"כ היה טיפת שמן להוסיף בכל לילה. וכיוצא"ב כתבו האחרונים דכיון שנשאר משוה בפך על כל לא היה להדליק אף ללילה אחד והוצרך לנס גם ביום הראשון (ע"י ח"י מהרצ"א שבת כא:).

ובחדושי רבי נחמיה (ס"ג א) כתב דלא הוריקו כל השמן שבפך לתוך המנורה, משום שהמריק ידע שעליו האחריות שאין שמן אחר, ומחרתו עצמה נשפך קצת שמן, וזה היה הנס בלילה הראשון שדלק אפילו שלא היה במנורה כל השמן כשיעור, ע"ש. ולדבריו היה אפשריל שזה גופא היה הנס ביום הראשון, שעל אף כל החרדה לא נשפך אפילו טיפה.

אך יש לעיין אם כשהמנורה דולקת ע"פ נס לשמונה

נדבת ידידיו

הרה"ח ר' **שמחה פאלדון** שליט"א

לעילוי נשמת אביו
הרה"ח ר' **אברהם ב"ר יצחק שמחה פאלדון** ז"ל
נלב"ע י"ט כסלו תשס"ד

נדבת ידידיו

הרה"ח ר' **ישראל מילשטיין** שליט"א

לרגל הולדת בנו שחי'
יוכה להכניסו בביתו של אברהם אבינו
ולגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט

לעילוי נשמת האשה החשובה

מרת **לאה טוביבא איבנובים** ע"ה

בת הרה"ח ר' **בנימין ביינוש רוזנבוים** ז"ל
נלב"ע י"ח כסלו תשע"א
נדבת משפחתה שחי'

מלאכים ממש - פשוטו של מקרא

וישלח יעקב מלאכים (לב, ד), ורש"י מביא דעת רבנן במדרש (ב"ר עה, ד) דהיינו 'מלאכים ממש', ודקדק הרב מקוממיות הגר"ב **מנדלזון זצ"ל** הלא אין דרכו של רש"י להביא את הדרש אלא כשאי אפשר לפרש כפשוטו של מקרא, והרי בתחילת דברי המדרש (שם) איתא שמלאכים אלו היו שלוחי בשר ודם כפשוטו, וכן פירשו האונקלוס והאבן עזרא. ותירץ כי אכן זה בא למדנו **שאצל צדיקים כמו יעקב אבינו ע"ה, מלאכים ממש הם פשוטו של מקרא**, ולא רק דרש, כי זה שכיח ומצוי שיהיו מלאכים בבייתם, וכדאיתא שם במדרש שאצל האבות והשבטים היו המלאכים מצויים [ועי' רש"י (וירא יט, א) מחז"ל (ב"ר נ, ב) 'אצל אברהם שכחו גדול והיו המלאכים תדירין אצלו כאנשים קראם אנשים, ואצל לוט קראם מלאכים'. ועי' רש"י ב"ר נד, ג 'ולא הגדת לי ע"י מלאך'].

וי"ל עוד, דכבר נודע שכל יעקב ועשו מרמזים על המלחמה בין היצר טוב ליצר הרע, ואי אפשר לכבוש ולנצח את היצר בכוחות אנושיים, אלא צריכים כוחות של מלאך, דהרי איתא בגמרא (קידושין פא.) 'חזי דאת נורא ואנא בישרא', וא"כ איך בכח הטבעי של בשר ודם להתגבר על היצר הרע, שהרי הוא מלאך ועל שם זה נקרא 'נורא' (עי' מהר"ל ח"ג שם), אבל על ידי התגברות מעבר לטבעו כעין מלאך אין אש היצר שולטת בו ואז יאנא עדיפנא מינך, וכיון שכן, כשיצאים למלחמה כנגד עשו וכוחות הרע דיליה, אכן המלאכים ממש' הוא פשוטו של מקרא, כי עבור מלחמה זו לא די בשליחים, אלא צריכים להתאזר בכוחות מעל דרך הטבע כמלאכים ממש.

(ליל שבת חנוכה תשע"ג - עבד"ח ח"ב עמ' שלא)

ירחיב לו הדרך - עצות לדחות את היצר

יעבר נא אדוני לפני עבדו וגו' עד אשר אבא אל אדוני שעירה' (לג, יד), ויש ללמוד מזה דרך בעבודת ה' למלחמת יעקב ועשו בכל הדורות, שמבאר בספרי יראים ספרי מוסר וספרי חסידות, שיש לפעמים שאין ביד האדם למאן ולומר ליצר הרע שאינו שומע בקולו, אזי העצה היעוצה לדחותו **למחר ולאחר זמן**, וכדילפינן בגמרא (ע"ז כה:) שאם נכרי שאלו להיכן הולך, **ירחיב לו את הדרך**, כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע דכתיב 'עד אשר אבא אל אדוני שעירה' וכתיב 'ויעקב נסע סכותה', וזה יסוד גדול, הנוגע הן לבחורים צעירים והן לאברכים, כל אחד בנסיבותיו, לשלוט ביצרו ולדחות הנאותיו וסיפוקיו לאחר זמן, ועי"ז יוכל לינצל לגמרי. וגם זה נכלל במה שאמר משה רבינו ע"ה ליהושע בן נון **צא הלחם בעמלק מחר** (בשלח יז, ט), שלדורות עולם נשאר דרך זו, להילחם עם עמלק, על ידי אמירת מחר, לדחותו לאחר זמן.

(פר' וישלח תשע"ג - עבד"ח ח"ב עמ' נד)

עוד י"ל המכוון בירחיב לו הדרך, שיזכור שעולם הזה הוא רק **דרך** לעולם העתיד, כמו שאמר יעקב אבינו ע"ה שהוא 'גר' (רש"י לב, ה), כי כאן בעולם הזה אינו מקום הקבע. כך צריכה להיות התחושה וההרגשה של כל איש ישראל בהאי עולמא וכדכתיב (בבא כה, כג) 'כי גרים ותושבים אתם עמדי', וכן כתיב (דה"א כט, טו) 'כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו כצל ימינו על הארץ ואין מקוה', ובגמרא (פסחים סח.) קרי לצדיקים 'גרים', ופירש רש"י שהם בעולם הזה כגרים ותושבים (ועי' שפ"א בהר תרנ"א), **וכך אפשר להתגבר על היצר הרע, כיון שאין חשיבות לכל חללי דהאי עולמא שיתן לבו ודעתו עליהם**.

(דרשת פרי וישלח תשע"ג)

עוד י"ל בהקדם מה שיש לדקדק בהא דנקט הלשון 'ירחיב' לו את הדרך, דלכאורה הול"ל 'יארץ' לו את הדרך. אלא כל כחו של עשו - היצר הרע, כי הוא מציג את העולם הזה ופיתוייו בצבעים מושכים, עד כדי שזה מסנוור את הבן אדם מלראות שיש לו את הכוחות והיכולות להתגבר על פיתוייו. אבל באמת **יש לנו את הכח 'להרחיב' את הדרך, נישט צו האבנא א שמהלע בליק - שלא יהיה לנו מבט צר**, ווייל אנו האבנא עפעס אנדערש, עפעס בעסער'ס, נישט דיינע נארישקייטען, משהו הרבה יותר רחב וגדול, לעבען עולם הבא'דיג גם בעולם הזה, ויש לנו כוחות רוחניים, כוחות מעל דרך הטבע. וגם כשצריך לעסוק בעניני עוה"ז כשזוכרים 'אני מאהובי בית אבא' יש את הכח לרצות קרבת ה', ועי"ז להינצל מפיתויי היצר ולא להשתקע בהנאות גשמיות.

(ס"ג פר' וישלח תש"פ)

איסור גיד הנשה ללמד על האיסורים

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה' (לב, ב), איתא בגמרא (חולין צב:) גבי גיד הנשה שנתערב בבשר עם בשר שאינו נותן בו טעם כי יעץ הוא והתורה חייבה עליו, ויש לפרש ע"ד העובדים, כי גיד הנשה הוא האיסור הראשון שנצטוו בני ישראל, מלבד ז' מצוות בני נח, ודייקא נאסר איסור כגון דבר, דבר שאין בו שטעם, והוא דבר שיצא מן הכלל ללמד על כל שאר איסורים שנדמה להאדם שיש בהם טעם, שבאמת אינם אלא עץ בעלמא. ויש להוסיף עוד שמשום הכי נאסר גיד הנשה דווקא בדרך אכילתו ולא בעירוב בו דבר מר וכיו"ב, אף דבלאו הכי לית ביה טעם אכילה (עי' פמ"ג י"ד סב, גינת ורדים כלל מה, שושנת העמקים כלל ט), כי יסודו ללמד על כל איסורים שיש בהם טעם ודרך אכילה [ומ"מ בנתערב בבשר, אין בבשר כל שיכוח להגיד כי אין בו טעם].

עוד מרומז במאמרו ז"ל, יעץ הוא' על חטא עץ הדעת, דאיתא (עי' רבינו בחי וגו"א בראשית ב, ט. ושליה הק' תו"א בית ישראל תליתאה אות יח) שעץ החיים ועץ הדעת יצאו מאותו שורש ורק למעלה נתפרדו ל' אילנות, והיה להם אותו טעם, **ולא היה שום פיתוי אמיתי לאכול מעץ הדעת**, רק מחמת שהדבר נאסר, וכדכתיב (משלי ט, יז) 'מים גנובים ימתקו' (ועי' סנהדרין עה.), איתא בירושלמי (יומא פ"ו ה"ד) 'אין יצר הרע תאב אל דבר שהוא אסור לו, כד שרית לי אלת לה, וגם איתא (עי' שם ע"ה בראשית ג, א) שאם היה אדם'ר ממאין עד שבת היה מותר לו לאכול מעץ הדעת, ובדבר זה נצרך להתבונן יעץ הוא והתורה חייבה עליו, כל השס"ה לאוין גם אינם ערבים ומתוקים בעצם רק מחמת האיסור.

(פר' וישלח תשע"ג - עבד"ח ח"ב עמ' נג-נד)

יוצאי שער עירו

וישמעו אל חמור ואל שכם בנו כל יצאי שער עירו וימלו כל זכר כל יצאי שער עירו' (לד, כד), והקשו הקדמונים (מושב זקנים) אמאי כאן כתיב 'יוצאי שער עירו', ובפרשת חיי שרה בפרקון כתיב 'באי שער עירו', ותיצאו בכמה אופנים. וי"ל שכאן שנימולו אף שהם נכרים, מ"מ השפיעו עליהם למעט קצת שקיעתן בעולמם המגושם, והם בחינת יוצאי שער עירו, משא"כ להיפך בחברון שמכרו מקום המקודש הרי הם יותר משוקעים בארציות והם במדבר, שער, וק"ו ישראל בני ברית שכוליך להגיע למדרגת, ולא 'למכור' זכות אבותם בניד עדשים כעשו.

(מתוך מכתב)

המחנה הנשאר לפליטה

ויחץ את העם וגו', ויאמר אם יבוא עשו וגו' והיה המחנה הנשאר לפליטה' (לב, ח-ט), שאלה: מדוע לא חשש יעקב אבינו ע"ה שעשו ג"כ יחצה מחנהו, והמחצה ידרשו ממחזה. והשיב רבינו שליט"א: קושייתך שעשו ג"כ יחלק מחנהו, י"ל: א. שרק מזכותו של עשו עצמו חשש, וכלשון הכתוב 'אם יבוא עשו'. ב. דלא תעלה על דעת לחלק מחנהו וגם יבטח בכוחו, ולכשירצה אח"כ לחלק, כבר נסתלק חצי מחנה יעקב למקום רחוק. ג. תפילה עושה מחצה, ועל כן על חצי לא חשש כ"כ אם יחלקם לשנים.

(מתוך מכתב ג' דחנוכה 'אשר יאמר' לפ"ק, חיפה ת"ו)

אש ומים לא יתחברו בכלי אחד

ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי' (לב, טו), בפרשת תולדות כתיב (כה, כב) 'ויתרוצצו הבנים בקרבה', ופירש רש"י 'מחז"ל שהיו מריבים בנחלת שני עולמות, ולכאורה ישאל השואל שהיה אפשר שכל אחד יקח קצת מזה וקצת מזה, וכמו שאכן טען עשו ליעקב בפרשתן - כמבואר בתנא דבי אליהו (ווסא פ"ט) 'אמר לו עשו ליעקב יעקב אחי בוא ונעשה שותפות אני ואתה טול אתה העוה"ז והעוה"ב חצי ואני אטול גם כן העולם הזה והעולם הבא חצי', שנאמר 'ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי'.

אמנם באמת הדבר בלתי אפשרי, והם כשתי צרות זו לזו, ואי אפשר להנות מב' העולמות ביחד, ולדמות שגם מה וגם מזה אל תנח ידך, ועל האדם לבחור מה מטרותו בהאי עולמא - רוחניות או גשמיות, עוה"ב או עוה"ז, וכדמרגלא בפומיה דרבוה"ק זי"ע דברי הספורנו על הפסוק (ראה יא, כז) 'ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה' - 'הביטה וראה שכל י"היה עניגך על אופן בינוני' (עי' שפ"א ראה תרל"א), **וכ"ס אאז"ל** היה רגיל על לשונו דברי רש"י (קדושין כ, כו מת"כ) 'אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחבירי', כי אין דרך אמצעי, או שהוא כראוי בקדושה או ההיפך הגמור, אם לא נמצאים בצד הקדושה בעל כרחך שייכים לצד שכנגד ח"ו (עי' פני מנחם ראה עמ' פו, דברים עמ' י, ועוד).

[וזה היה תשובת יעקב אבינו ע"ה לעשו 'הילדים רכים', וכמו שכתב הרבינו בחי (לב, יב) אמר לו יעקב הילדים רכים במצוות, ואם אברר העולם הזה לחלקם ודפקום יום אחד ליום הדין ומתו כל הצאן - ישראל שנקרא צאן, ולא יוכלו לסבול דיני גיהנום. יעבר נא אדוני לפני עבדו, יקח חלקו תחילה בעולם הזה, ואני אתנהלה לאטי אעמוד בגלותי ושלפלותי, וכי, ע"ש].

(פר' תולדות תש"ע - עבד"ח ח"ב עמ' לא-לב)

אע"פ שהיו האחים האלה תאומים נוצרו בבטן בזמן אחד אין מעשיהם דומים זה לזה, אבל הם שני הפכים וכל מדותיהם חלוקות זו מזו, כי עשו נמשך אחר תענוגי הגוף ויעקב נמשך אחר עצת הנפש, ועל כן אמר ויהי עשו איש יודע ציד, ודבר ידוע כי **השתדלותו של אדם במאכל ובמשטה והיותו משתעשע בציד שהם תענוגי הגוף בעולם הזה, הלא היא סיבה לבזות עבודת ה' יתברך ויראתו לעשותם טפל ותענוגי הגוף עיקר**, וזאת היתה מדתו של עשו, ובעל מדה זו מוצא עצמו עקוב לסוף, ואם יטעם נופת וצוף בתענוגים אינו אלא לפי שעה, והוא עתיד שידאג ויתנחם באחריתו ויצטער מאד על זה, וכן הזכיר שלמה ע"ה בענין רדיפת התענוגים (משלי ה, ד) 'נופת תטופנה שפתי זרה וגו' ואחריתה מרה כלענה', זה דרכו של עשו וכל התומכים אשוריו. אבל דרכו ומדתו של יעקב בהיפך זה, כי 'איש תם' היפך 'יודע ציד', ויושב אהלים היפך 'איש שדה'.

(רבינו בחי תולדות כה, כז)

וכבר אמר אחד מן החכמים כאשר לא יתחברו בכלי אחד המים והאש, כן לא תתחבר בלב המאמין אהבת העולם הזה ואהבת העולם הבא, ואמרו העולם הזה והעולם הבא כשתי צרות, כאשר תרצה האחת מהן, תקציף השנית.

(חובות הלבבות שער חשבה"י חשבון כה)

וכיוצא"ם אמרו חז"ל על הפסוק (א, ג) 'שמן תורק שמן' - 'מה שמן הזה, כוס מלא שמן בידך וגפל לתוכו טיפה של מים ויצאת כנגדה טיפה של שמן, כך אם נכנס דבר של תורה ללב יצא כנגדו דבר של ליצנות, נכנס ללב דבר של ליצנות יצא כנגדו דבר של תורה'.

(מדרש שהש"ר א, כא)

החידושי הר"מ זי"ע אמר: 'האדם רוצה עולם הזה, וגם רוצה להיות חסיד, וזה אי אפשר, כי הם שני הפכים, על כן צריך להשליך מעליו עקממות לבו בדברים מעולם הזה'.

(לקוטי הר"מ ח"ב עמ' קסז אות ה)

יוכמ"ש זקני זצללה"ה מקאצק בדברי התרגום (שמות יט, טו) 'לא תקרבון לצד אתתא' כי באם הוא בצד זה אינו בצד זה, עכ"ד, כי אין הלב סובל שתי התשוקות כאחת, עי"ש.

(שם שמואל שבויות תרע"א עמ' מח ד"ה ב"ש"ס)

נדבית ידידיו

הרה"ח ר' ישראל

בן ר' אהרן הלוי מנצח שליט"א

לרגל הולדת בנו משה אפרים נ"י

יזכו אביו ואמו

לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט

ברכת מול טוב לידידיו

הרה"ח ר' יחזקאל צבי הכהן ניהויה"ו

לרגל הולדת הנכד יתורה אריה לייב נ"י

בן לבנו הרה"ח ר' פינחס הכהן נ"י

יזכו אביו ואמו

לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט

נדבית ידידיו

הרה"ח ר' שמואל שמעון פרידנא שליט"א

לרגל הולדת בנו שמואל

יזכו אביו ואמו

לגדלו לתורה לחופה ולמעש"ט

נדבית ידידיו

הרה"ח ר' זעליג לנדא שליט"א

לרגל אירוסין בנו

החתן המופלג אברהם יצחק

ע"כ בת הרה"ח ר' ישראל קריבוס שליט"א

יזכו לבית בנות בן נאמן בישראל ולראות דורות ישרים מבורכים

משולחן המערכת

גינת התורה בעין

בס"ד, לכבוד עורכי הגליון בנאות דשא

בגליון לפי תולדות הובא כמה מאמרים מהראש ישיבה שליט"א אודות לימוד התורה בעיון ועמקות, כדאי להעתיק מה שכתוב בס' הזכרון להרה"ח ר' משה ליפשיץ ז"ל: סיפר ר' משה ז"ל, מחשובי זקני חסידי גור: שבת אחת בשעה חמש לפנות בוקר, **הרבי הבית ישראל זצ"ע** יוצא כהרגלו לבקר בבית המדרש. לפתע הבחין בשני בחורים הלומדים מסכת שבת. תפס אחד מהם בדש בגדו, גררו אל השולחן הסמוך, שם ישבו הישישים ר' מוטל אוסטרובר ור' מוטל העלמער שעסקו יחדיו בלימוד שלחן ערוך חושן משפט עם 'קצות' ו'נתיבות'. ינו, ראה. נרפים אתם נרפים! מה לך מתעצל בלימוד מסכת שבת, וכי אין כוחך במתניך לכל הפחות כישישים אלו, ללמוד חושן משפט? גער הרבי בבחור: **'מה לך מתרפה מליגע את מוחך בסוגיות עמוקות!'** והסביר ר' משה, שהרבי רצה לומר, שלעת ערב כשהראש כבר עייף מהעיון היומי אז אפשר ללמוד מסכת שבת, אך בבוקר, כשהמוח צלול ועירני יש להתייגע בחושן משפט וכדומה ולא לתת למוח להתרפות. ברכה והצלחה, י.מ.ז.

משיב דברים נכוחים

בקשה אחר ההודאה

בס"ד, לכבוד רבני מערכת בנאות דשא, שלום וברכה

אחר ההודאה על העבודה הנפלאה והתשובה, רציתי להעיר על משיב דבר במדור 'להבין שמועות' פר' יוצא על ד' הרבי ר' בונם זי"ע 'ותעמוד מלדת' משום שרק היתה הודאה. והקשתים מדברי חובה ל' שהאריך שבהודאה צריך שתהא לשמה ולא עם כוונה כדי שימשך הטובה.

וזה להביא ראיה מרשי" ברכות ד: לגבי הסומך גאולה לתפלה שהוא י"ב העוה"ב. וביאר בשם הירושלמי, משל לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך, יצא המלך ומצאו שהפליג, אף הוא הפליג. חזינו להדיא דזה לא רק ענין של לפני תפלה לשבח בגאולה, אלא דיש גריעותא כשאומר גאולה והמלך בא, ואז אם לא יבקש אז זה בחינת מצאו שהפליג. וכן שמעתי מאבי שליט"א כמ"פ [אז"כ נדחה, שדוקא כשאומר גאולה בתור הכנה לתפלה זה שונה. אמנם רש"י הביא ראיה גם מדמסמך ה' צורי וגואלי ליענך ה', ועיין]. ודברי חובה ל' י"ל ה'הכוונה שלא זו תהא מטרתו בהודאה.

בברכת הצלחה בכל מעשיו, מ.א. לאבל, בני ברק

...

בס"ד, ערש"ק יוצא, לכבוד מערכת הגליון הנפלא 'בנאות דשא' ה' עליהם יחיו

ראשית רציתי להודות לכם, ובשם עוד אברכים הששים על אמרוטיכם כמוצא שכל רב - במדבר בארץ ציה בלי מים, והדברים כמים קרים על נפש עייפה וצמאה, כה יתן וכה יוסיף ה' שתזכו להגדיל תורה ולהאדירה ולהפיץ מעיינותיו של רבינו ראש הישיבה שליט"א ולהרוות את הצמאים. לגבי בירור מאמרו של הר"ב זי"ע בגליון פרשת יוצא, שבשעת הודאה על העבר יש לבקש על העתיד, י"ל ש"פ פנימיות ענין התפלה כמבואר בספרים שכל ענינה חיבור עם השי"ת וכדרכי בפרשתו 'נפתולי אלוקים נפתלי' - לשון חיבור (ברש"י), וכמאמרו הידוע של הר"ב בענין קללת הנחש, שלא יוכל לבוא בתפלה ובקשה אל השי"ת, לפי"י יתכן שזה הענין בשעה שמודיע על העבר, צריך להראות שאין רצונו במילוי הצטרפותינו ודי, אלא רצונו להמשיך ולבקש ולעמוד בדביקות זו עם המשפיע, הבורא ב"ה.

ועוד יותר יתכן, כמבואר בספ"ק תלמידי הבעש"ט (מאור עינים ועוד) שכל החסרונות של האדם בגשמיות נובעים מגלות השכינה והחסרון בגילוי כבודו יתברך [קלני מראשי וכו'], ועיקר מגמתו ובקשתו של האדם גם בצרכיו הגשמיים צריך להיות להשלים איברי השכינה כמבואר, וממילא יושלמו חסרונותיו, ולפי"י יתכן שלכן מיד בשעת ההודאה צריך להמשיך ולבקש, שלא יראה ח"ו שעיקר בקשתו היה כדי למלאות צרכיו, וברגע שנתמלא חסרונותיו, די לנו, אלא רוצים וצריכים להראות שעדיין חסרון השכינה לא נשלם, וע"ז צריכים להמשיך ולבקש, ובוזה ממשיכים השפע מלעילא שלא יהיה 'ותעמוד מלדת'.

בברכה מרובה, זעירא דמן חבריא

כניסת אליעזר לברוך איך יועיל לבתו

בס"ד, כבוד עורכי הגליון 'בנאות דשא' הע"י, אחר ברכת השלום

בענין מה שהבאתם בגליון פר' חיי שרה את קו' השפתי צדיק על תי' הראשונים שחזר עליו החידושי הרי"מ זי"ע שרק אחרי שנאמר לאליעזר 'בוא ברוך ה'', יוצא מכלל ארור לכלל ברוך, עלה במחשבתו להשתדך עם אאע"ה, דלכאורה הא בתו נולדה בפסול, טרם צאתו מכלל ארור לברוך, ומה יועיל לה שאביה יצא מכלל ארור.

ובגליון פר' יוצא כתב הג"ר יואל ישראל לעזו שליט"א ליישב עפ"ד השפ"ח, דרך עם ליעזר לא רצה אאע"ה להשתדך, מכיון שהיה עבד, והתקיים בו בפועל קללת הארור. אך לכאורה י"ל ע"פ דין, בתו של עבד שייכת ג"כ לאדון ומיד כשנולדה היא שפחה כנענית, וא"כ הדרא קושא לדוכתה. ואולי י"ל שבתו לא שימשה בפועל את אאע"ה, לכן לא היתה בכלל ארור, ודו"ק. ובקו' שיחת עבדי אבות כתבתי ליישב ע"פ משיב דבר מהרי"א [אסדן] דבתי של אליעזר היתה מלכתחלה ארויה להנישא ליצחק, שרק 'כנען' ארור ולא 'כנענית', דומיא דעמוני ולא עמונית, ולכן אמר אאע"ה אין 'ארורי' מתדבק בברוך, שהחסרון היה באליעזר. ולפי"י שפיר מובן, שאחר שיצא מכלל ארור שוב חשב שיוכל להשתדך עם אאע"ה.

עוד שמעתי ליישב מידידי הג"ר דוד העלפאנד שליט"א ע"פ משיב דבר בשפת אמת (נציים תרל"ה) עה"פ 'ומל ה"א את לבבך ואת לבב זרעך' - 'כי השב בתשובה יזכה גם לזרעו אחריו להסיר ערלת לבבם. ויש להוסיף מה שאמר הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע להרה"ק ר"מ מלעלוב זי"ע כשבא להיפרד ממנו טרם עלותו לארצה"ק, עה"פ 'יוסף ה' עליכם ועל בניכם', שקשה כפילות תיבת 'עליכם', אלא שהברכה היא שיוסף ה' עליכם - **ע"י שתזכו להוסיף קדושה על עצמכם, תושפע הקדושה גם 'על בניכם' שנולדו כבר**, שאף שמבואר בספ"ק שצריך קדושת הבנים תלוי בקדושת ההורים קודם שנולד, מ"מ גם אח"כ ע"י שההורים מוסיפים להתקדש, יכולים להוסיף קדושה גם בתולדותיהם. וזהו דרכה וסגולתה של התשובה, אשר בידה להעלות המעשים הראשונים ולקדשם למפרע. ולפי"י שזבן יוצא אליעזר מכלל ארור, יזכה גם את בתו ביציאה זו, ולכן חשב שיוכל לשדכה ליצחק. ודפח"ח.

בברכת התורה, מ.ש.א. ביתר ת"ו

אפשר לעבור הנהר באמונה בלבד

'כי במקלי עברתי את הירדן הזה'. על דרך ססיפר **א"ז נ"ע זללה"ה** שפעם אחת עבר הנעסטר בלי שום שם, רק היה מניח חגורו ועבר עליו, ואמר שבאמונה גדולה הוא שעבר, וזה שי לומר שרימו יעקב אבינו ע"ה, 'במקלי' גימטריא יעקב, היינו בשמו שהוא יעקב מידת אמת, והיינו לגודל אמונה שלו, בזה עברתי את הירדן, והבין.

(דגל מחנה אפרים)

ובמפי ספרים וסופרים כתב הגרא"ד פרידמן זצ"ל: לכאורה יש להתבונן, מדוע הוצרך יעקב לתת את מקלו על הירדן וכן מה ששם הבעש"ט את חגורו על המים, והלא אם ע"י בטחון עברו הלא היה בידם לעבור גם בלא המקל והחגורה. אמנם כיון שטבע העולם הוא שאי אפשר לעבור על פני המים, על כן היה צריך לתת דבר גוש על המים, ולכן אחר שהשרישו בדעתם שגם לעבור ביבשה הוא מפלאי הבורא יתב"ש, ואצל הקב"ה אין שום חילוק בין הליכה על הים לבין הליכה ביבשה, על כן הצליחו לעבור על פני המים בנתינת דבר כל דהוא.

וכתב רבינו שליט"א: לכאורה אין כוונת ה'דגל' דיעקב עבר על הנהר **מלמעלה** כמו הבעש"ט, אלא שיעקב **בקע** הנהר (כמו שאמרו בתנחומא הישן ויצא ג, ומובא ברש"י כאן). רק שהמופת היה על ידי אמונה כמו הבעש"ט, ולפי זה אין מקום לתירוץ זה ההיכא שהי' על ידי האמונה בעי' דבר גוש, אלא צ"ל שגם לנס עושים אחיזה כל דהו בטבע, וכעין קפיצת הדרך שהיה עושה הבעש"ט בעגלה דוקא.

ויתכן גם על פי פשוטו, שברגליו היה צריך לילך, ובשמו חגורה נישא על ידה בלי צורך הליכה, או דהוי נס טפי שגם רגלי הכלים כרגלי הבעלים על ידי אמונתם של הבעלים.

והנה אצל רחב"ד בחולין (:) היה צריך בקיעת הנהר, כי המתלווים עמו לא היו כ"כ בדרגת אמונה לעבור **על** המים, וכן בקריעת ים סוף היו יחידים שחסרו באמונה [וגם היה צריך להטביע את מצרים], אך הא דיעקב בקע בכוח אמונה והבעש"ט רק עבר - אינה שאלה, כי הבקיעה היא נגד ציווי הבורא ית"ש לנהר שילך, וצריך לה טעם מיוחד, כגון שהיה מעשהו סימן לבנים וכיו"ב, ובסוד קדושים מי יעמוד.

(מפסיים בפרשתן עמי' שני)

המחנה האחת והכהו

'ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו' (לב, ט). ופירש רש"י 'מחנה משמש בשלון זכר ובלשון נקבה', ואפילו בפסוק אחד יש כה"פ. ואמנם טעמא בעי, שהרי בתורה הכל כבוונה, ולמה שינו מהמקובל בדרקוק לשון הקודש, **וכ"ק אאז"ל** נתן טעם לזה, וכמבואר בעבד"ד ח"ב עמ' מג [שבא לרמז שכאשר יעקב אבינו ע"ה יוצא למלחמה נגד עשו צריך להיות שלם בכל מחנותיו, בין בחינוך הבנים ל' זכר, ובין בחינוך הבנות ל' נקבה, ואז הוא מוכן לצאת נגד עשו].

וחשבתי לומר שאימתי יכול עשו להכות, כשבמחנה יש עירוב ז"י ואין זהירות בקדושת ישראל, ה"ז נצחון של שור של עשו, ולהיפך המתקדשים ומטבחים בקדושה של מעלה, הרי זה יסוד נאמן בבית מקדש מעט שבונים. (מתוך מכתב)

להבין שמועות

חידוש השפ"א במדת הבטחון

'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת' (לב, יא), וכתב **השפת אמת** (תרל"ז) י"ל עוד גם לפי קטנתי כפשוטו, שאף שהרגיש יראה בעצמו שהי' במקום סכנה, אעפ"כ **נתחזק באמונתו**, ואמר שידוע שגם הירידה הוא לטובה, והוא מכל החסדים והאמת שעשה עמו הבורא, והראה כי במקלי עברתי כו', וכיון שחשד עמו הקב"ה אות לטובה, א"כ הירידה אינו ח"ו לחלוטין, כי הפוכי מטרתא למה לו, **ולכן הוא בטוח בו ית' שהוא לטובה כנ"ל**.

ולכאורה יש בדבה"ק מרגינתא חדתא, וכלל ויסוד בבטחון שכאשר השי"ת נתן הטבה, ימשיך השי"ת טובו, כי משמאי מיהב יחבי ומימשקל לא שקלי. אמנם הדבר צריך הבנה, וכי אכן כן היא סדר העולם? וכי יש לאדם ביטוח שלעולם חוסן במה שניתן לו. והא קחזינו דלא הכי, ויש שה' נתן וה' לקח, ואף שאין אנו יכולים להבין בהאי עלמא מה היה התועלת בזה.

וכרעיון השפ"א וגם כפירושו ברקא, נמצא **בחתם סופר** (עמ' קסד ד"ה כה) שכתב 'קטנתי מכל החסדים, שר"ל בלשון תימה, והיתכן שאחר כל החסדים הרבים ההמה אפול ביד עשו, וקי"ל (ברכות נח). לא עבד רחמנא ניסא לשקרי, וע"ד שאמר מרע"ה 'ברעה הוציאם להרוג אותם בהרים', וה"ב אחר שעשית עמדי כל החסדים, מהראוי להמציאני חן בעיני עשו, לבל יהרגו אם על בנים ח"ו. אך אולי משמעותו דייקא כשהטבה הגיע אליו בדרך נס. אמנם צ"ע אמאי חשיב הקמת משפחתו נס. ובעיקר נראה דכוונת החת"ס היא בדרך בקשה והתעוררות רחמים בתפלה, שככה יעשה לו השי"ת להמשיך טובו. אך בשפ"א נראה להדיא כיסוד במצות בטחון, והדבר צריך תלמוד [ובודאי אין כונת השפ"א שהבטחון היא שאף אם ח"ו יבוא עשו והכני היא לטובה, דמלבד דמשמעות דבריו הם כי הפוכי מטרתא למה לו, גם אי"כ אין צריך לזה טעם וראי, אלא תמיד מה שיהי' ואיך שיהי' הכל לטובה].